

گوندی مه

ئیلیاس نهمۆ خهتاری

خهتاری

گوندی من گهلهکی کهفتاره و ناچی وی جهی خۆد میژوووی دا هیه، دیسا ناقدار بو ب چیکرنا نامیرهتین کالۆکی (الاولانی الفخاریه)، فرمانین ب سهری ئیزدیان هاتین گهلهک ژێ ل گوندی من بوون و دهوور و بهرتین وی ب تایبعت فرمانا سالا ۱۸۳۲ هه، تیده گهلهک خهلهکی فح گوندی هاتن کوشتن تنی نهو کهسین ژ دهرقهی گوندی مان ساخ، خهتار سهر ب قهزا شیخان بوو بهلی ل سالا ۱۹۶۹ هاته سهر ب قهزا تلکیتف هه، خهتاری نهیا گوندی بهلی مهزنترین گونده ل دهقرا بن کهندی بهلکول کوردستانی یان ل عبراتی..

خهلهکی فی گوندی ب سهدان پشکداربوون ل ههردوو شۆزهشیتن (ئهیلون و گولانی) و گههشتنه ناڤ ریزین پارتی و چهند ژ وان قارهمانا هاتنه شههیدکرین و گهلهک ژ وان برینداریبوون، ژمارا خیزلین گوندی من زیدهتره ژ دهه ههزار خیزرانان، ل دهمی حکومهتا گۆر بهگۆر زۆر زولم و زۆری ل گوندی من هاتیه کرن.

نهخوشخانه و دابهشکرنا ناچی و کارههین ل گوندی من بهکهفته و کیمه، باژێرقانی لی نینه خهلهکی گوندی من ژ سچ جینانه (شیخ و پیرو مرید)، ژ ئالیب چاندنی هه خهتاری ناقداره ب چاندنا (گندۆرا) و گههفی و جههی و نوکا و خودانکرنا بهزی، رهوشا گوندی ئیرو بهرهف رهوشهنبیری هه دجت زیدهتر ژ شیتست مامۆستایان فی گافتی خهلهکی گوندینه، دیسا ب دههان دهرچۆیین کولیژا و پهیمانگهها ههنه، ل گوندی من سچ قوتابخانین سههرتایی ههنه و دوواناوهندیهک لی هیه، ژ شوونوارین گوندی من:

قوبا حهکی فیرش - قوبا ئیزی - قوبا مهلهک فخرهددین - قوبا بابج نهبی نۆج - قوبا بابج شههیدای ناڤ گوندی - قوبا بابج شههیدای زخام - قوبا شهخسی باتی - گرکی بیتهدر سهرسالی دیسا چهند ناڤایی کهن (قهسر) لی ههنه و چهند جهی شونهوارا ههنه وهکو (گرکی خهتاری - گوری جوها - گوزانک - تهعل گوڤ - گورا کونی). سنووری گوندی من:

روژهلالاتی (گوندی دۆغاتا و گوندی تللسقف) روژناڤایی (جادا موسل - دهوک و کۆمهلهگهها بایری). باکوور (کهندا و ناحیا نهلقوش و بهدریک) باکوور (دهشتا خهتاری و گوندهکی تلینی) ل وهزێ بههاری دۆر و بهریت خهتاری کهسک دبن و گۆل و روکا و چیمه ل شین دبن.

چیرۆکا نهیینی یا عیشقا

فهقیر خدر و غهزالی

کهمال ههوتیری

(فهقیر خدر) هه ئهوی کو ئیرو ئهم ل حۆرۆا خوه جفاندین، د تهمهنی دهه تا یازده سالیی دا عهشقا سترانا کوردی نهمازه یا فلکلوری رههی دلێ وی کرنا تههمبوور و لیفتین وی ل سهمایا لالش و چیاپین شنگالی و برینین گهلی وی ههژاندیه.

ئیکه ژ مریدی دهنگی (شیخ موس) و ژ دایک بووی گوندی (سمی هیترا) د باوهشا شنگالی دا سهر ب گهلیی کهرسی جی دگره ل سالا ۱۹۷۵ مینا تهف خهلهکی کوردستانی رژیمی ب ویرانکرنی ژ ژیار و ژیاننا گوندی وی زیراکریه و ب نهچاری ل کۆمهلهگهها بۆرک نهوا رژیمی ب تهعریبی کریه (یرموک) بهردهوامی دایه ژیاننی تا ۱۹۷۴ پشستی عهشق و نهقیینهکا زۆر ل گهه وان کاودانیی قورس نهو غهزال ب ههف شادبوونه..

فهره ل فی دهری سوپاسیهکا تایبته ژبو مهروان شیخ حهسهن کو نهف دهرگه ل مههشتی فهکری دهسپیکا وی..

ل فی وهلاتی ژمیته.. نهز و عهشق و پهیشا دایک لی د قاچاخ د شهقیریهکا گوندی منی تژی بیرهاتن دا گوو و دل ب ساز و دهنگی فهقیر شاد و ههست شهرمین بوون پشستی کۆمهکا سترانا نهوین هیش گوو ژئ سار و مههمهری نهبووین ب دهنگی ببلدتر و ب چافتی تژی هیترا فهگوت:

یامان ههفالی یامان ههفالی

یامان شریی نازکی غهزالی

ب من را ل کیف خوهشین چیاپین شنگالی یشتی دهلالا خوه من خوه توبهکر خوهشی و شاهین چیاپین شنگالی نهو هیترا بوونه یین گوسمان و پرسیاری..؟؟

د بهرسقا فی پرسی دا جاگهدن دهست ب گوتنا سترانی کر و گوت:

کو فهلهکی خاینی کونهها من چ بوو، چما ژ منره نالی نانی خوهشی و شایی و داوهتی چیاپین شنگالی نه ژ بامن بارکرین ته کول و نهلهم و جهفایین دنیایی ل با من دانی خوهزگا منا پارفی دهمن سالی به.

خهلهکی منی دهلال سهههی رابوو پیش بهری جانن من دکهنی ب خوهشی و نازداری و شیرانی

سالا ئیسل نهخوهزگا منا ب مها نهیلوئی به ههفالا من پشتا خوه دامن کولا ژ فی کولی مهستر نهوهسههتهک نه شیرنههک ل من نهکر بهری خوه دا مهزاری شهرفهددین وی زههمانی وهختی شهفی بیرا پایزی ل من دریز بوو نهز دکهته حساب و مهتالی دنیایی من دگۆ دنیا ملکن خودی یه بلا کولا غهزالا منا تهفای کولا مرییت ئیزدیابه بلا کولا تهفایا جوان و جهیلابه

نهف پهیاما (فهقیر) روژنایا خوه د سهر دوو رهخافه دبهردا خوارئ: ۱- پشستی (۳۱) سالیی پری شادی تا روژا وهختی ب چ رهنگههی بهرههف فی عهشقی ژ دهست بده نهف بوویه سهدهمی فان پهیفی ل ههف هاتی مینا کیمترین وهفاداری دئینا زمان.

۲- د ههر وهختی دا سترانا فلکلوریا کوردی یا مشتتی رندی و نازکی و خوشهویستی بوویه ههههه ژنا کورد. نهفه ژئ وی یهکی دیار دکه مل ب ملی ههر پیکهاتهکا جفاکی خهبات و خزمهت و قوریانی دایه، ژبلی نهادکرنا نهکری دهکیینی.

چههه ریزهک ژ قارهمانیا فی سترانی:

غهزال دهروتیش حسین ژ فهقیری مالا (نوسو) یه خیزانا فهقیر خدره ل سالا ۱۹۶۲ ل گوندی چهمن چقرا هاتیبه سهر دنیایی. ههر مینا دایی روو ل سالا ۱۹۷۴ نهو و فهقیر خدر ب ههف شادبوون

ژبهر ژیهاتی و چهلهنگیا وی جیگی مهزن و تایبته د دلێ مامۆستا فهقیر خدر دا ههبوویه.

په جوانه نهف وهلات

ئاشتی و ئازادی ژیره هات

وهلاتی مه خوڤ وهلاته

بو مه دیاری و خهلاته

نیسان پیروزه ل مه کوردان

شوکر و سوپاسی ژبو یهزدان

فایه نیسان بووکا سالی

روناهی یه وهکی شهمالی

دچینه سهما و سهیرانا

ل ناف باغچه و بوستانا

وهلاتی مه پر سامانه

نیسان بووکا تهف مههانه

نیسان بووکا سالی

مرادخان نهتریکی

گوندی سرچکا و

چههه ناردین ئاریشه

گوندی سرچیکا دکهفته نیزیکی باقوفا نوو ب سهر قهزا تلکیتفی هه ژ دهههه ریزگار کریه. ریکا گوندی ۶کم ههتا دهمی نقتیسینا مه نههاتیبه قیتکرین و ههمی کهند وکۆرن بو زانین ل سههدهمی رژیما بهعس نههاتیوو چی کرن و پشستی ریزگارکرنا عبراتی ریک هاته (حصوکر) ژلایی نهمریکاهه.

بنگههی تهندروستی هاتیبه ئافاکرین بهلی مخاین ههتا نهیا یی گرتیه وژبهه کو هیهج نۆژدار یان برین پیچ نیین لی دهوامی بکهن بو زانین نیزیکی (۶) کهسا ژ برین پیچ و شارهزا و دهرچوینن پهیمانگهها تهندروستی ههته بهلی ل دهرقهی گوندی سرچیکا دهوامی دکهن!

نهفه نیزیکی ماوی (۲۵) روژانه گوندی سرچیکا دئاریشهیهکا مهزندیه نهو ژئ تیک چوونا پروژی ئافا گوندی و نههاتنا ناچی بو گوندی باراپتر ژ وان ناچی دکرن و نهف ل قیتر پرسیار دکهن کی بهرپسه بو دروستکرنا فی پروژهی؟ و ئالیب جادین ناخووی هه هیهج ریک نههاتیبه دروست کرن ودهمی باران